

Opplegg til lesestund: *Motor-Tor*

Åshild Skadberg og Kristoffer Kjølberg (ill.), Gyldendal 2024.

TIPS:

- **La barna sitte i en halvsirkel foran deg.** Da kan alle se bildene i boka underveis i lesinga.
- **Lag en koffert eller boks** hvor du kan putte ting eller bilder som passer med boken du skal lese. Da kan dere snakke om disse tingene før dere begynner å lese.
- **Et lesestopp** er en pause du tar midt i lesinga. Det kan komme spontant, for eksempel når barna har et spørsmål eller oppdager noe i et bilde, eller det kan være planlagt av deg som leser høyt. Da kan dere snakke om det som skjer i boka sammen.
- **Et oppslag** er det samme som en dobbeltside i bildeboka. Fordi bildebøker ofte ikke har sidetall, teller man i oppslag 1, 2, 3 osv. Oppslag 1 starter etter siden med tittel.

FØR LESING

- **Forslag til ting du som voksen kan legge i en fortellerkoffert eller boks (se tips over):**
Noen enkle verktøy som for eksempel skrutrekker, hammer og skiftenøkkel eller liknende.
- **Forslag til noe du som voksen kan fortelle eller snakke med Sokkedyret* om:**
Du – eller Sokkedyret, kan ta fram én ting om gangen og snakke med barna om hva det er. Kanskje noen kjenner igjen de ulike verktøyene og vet hva de heter? Eller har forslag til hva de kunne hete?
Deretter kan dere snakke med utgangspunkt i et eller flere av følgende spørsmål:
 - Hva heter verktøyene?
 - Hva tror dere de brukes til?
 - Har noen av dere klart å reparere noe som ble ødelagt?
 - Hva slags ting går det an å reparere?
 - Hva er lure ting å ha når man reparerer og fikser ting?
- **Se sammen på bokas omslag og snakk om hva dere ser:**
 - Hva legger dere merke til på forsiden? (La barna beskrive hva de ser på bildet.)
 - Hva slags rom er det bilde av?
 - Hvilke ting er vanlige å ha i ei stue?
 - Hvilke ting er vanlige å ha i en garasje?
 - Kan dere navnet på noen av verktøyene det er bilde av? (f.eks. skrutrekker, fastnøkkel, skiftenøkkel).
 - Kan dere navn på andre typer verktøy?
 - Vet dere hva man bruker de ulike verktøyene til?
 - Kan noen lese hva boka heter? (Les selv hvis ingen av barna vil.)
 - Hvorfor tror dere mannen blir kalt Motor-Tor?

Kanskje det står noe mer på baksiden av boka?

Les deretter høyt baksideteksten (skrevet på rim) før dere leser selve

boka.

«Flaks at Motor-Tor har peil / på gass og brems og motorfeil».

- Hva betyr det å ha peil? Har dere skikkelig god peil på noe?

Du som leser høyt kan også spørre og snakke om andre ord og uttrykk som har dobbel betydning eller kan være vanskelige å forstå: «kne», «potta skrangler» (= eksospotta bråker).

Å være detektiver på jakt etter rim i diktene

Du som leser høyt, kan gi elevene roller som detektiver før du begynner å lese høyt fra boka. «Alle tekstene i denne boka har ord som rimer. Når jeg leser denne boka for dere, trenger jeg hjelp til å samle morsomme, vanlige og rare rim som forfatteren har brukt i teksten. Kan dere være detektiver? Her må dere altså særlig høre etter og huske rim. En annen ting som er viktig, er å se etter om det er noe i illustrasjonen som enten passer veldig godt til teksten eller som forteller noe mer eller noe annet enn det forfatteren skriver om i teksten.»

Å VÆRE OPPMERKSOM PÅ SPRÅK OG ORD –

Å rime og tulle med ord er viktig!

I den første lese- og skriveopplæringa er oppmerksomheten mot lyder, stavelser og rim (fonologisk bevissthet), særlig viktig på veien mot å knekke den alfabetiske koden og lære å lese og skrive. Å knekke den alfabetiske koden betyr å forstå at én lyd korresponderer med en bokstav eller gruppe bokstaver. På veien mot denne forståelsen tar vi utgangspunkt i det muntlige språket, som barna mestrer godt på sitt morsmål når de begynner på skolen. Barna kan mange ord, de kan sanger og regler, vitser og gåter, de kan fortellinger – og de kan leke med språket, rime og lage tulleord. Å lage rim er en kjempefin og anbefalt aktivitet for barn som er i ferd med å lære seg å lese og skrive. Når vi rimer, bytter vi ut første lyden (opptakten) i et ord, med en annen lyd, og vi får et nytt ord. Å lytte ut lyder og bytte ut lyder gjør barna oppmerksomme på hvordan språket ser ut inni, på et intuitivt plan som er tett knyttet opp til barnekultur og lek. Å vri og vrenge på ord, lage gåter, tulleord og nyord, gjør at vi blir oppmerksomme både på språket i seg selv og på det som språket beskriver. Og ofte kan vi havne i det absurde og fantastiske; ordspill og lek med ord kan skape helt nye bruksområder for ord. Og i den absurde språkleken er det lov til å lyve om virkeligheten og skape helt nye tulleverdener som likner vår egen litt.

UNDERVEIS: LESESTOPP

NB! Lesestoppene er bare forslag. Noen ganger kan det være fint å lese hele boka gjennom først uten å stoppe, og deretter gå tilbake å samtale om noen av oppslagene.

Til alle lesestopp:

- Dere som er detektiver: Hvilke rim har dere oppdaget? Skriv gjerne ned på ei tavle eller et ark rimene som barna har lagt merke til.
- Kan dere finne flere ord som rimer? Bygg videre på rimene som fins i diktet. Eksempel fra oppslag 1: dyser – pyser – nyser – fryser.
- Hvilke ord beskriver eller er navn på verktøy?
- Hva ser dere i bildet? Hva kan dere navnet på? Hvis dere ikke kan navnet, kan dere kanskje finne på et navn?
- Passer bildet til teksten? Hvorfor? / Hvorfor ikke?
- Forteller bildet om noe som teksten ikke sier noe om?
- Finner dere noen små figurer i noen av bildene som gjør morsomme eller rare ting? Se oppslag 1, 7, 13, 18. Hvorfor tror dere illustratøren har tegnet inn disse figurene?

Oppslag 1 – Hva Motor-Tor har i lommene

- Hva har Tor i lommene? Hva betyr ordene «tvinger, tannhjul, drev og dyser»? Hvis dere ikke kan ordene, hvordan kan dere finne det ut?
Hva forteller tingene i Tors lommer om Tor?
- Hva har dere i lommene?
- Hva kan det en person har i lommene, fortelle om den personen?

Oppslag 3 – Motor-Mor var læremester

- Hva vet dere om Tor nå? Hva er han skikkelig god til?
- Hva forteller bildene og teksten om familien til Tor?
- Hva slags kjøretøy reparerer Tor?

Oppslag 6 og 7 – Motor-Tor lengter etter å gjøre noe annet

- Hva er det Tor lengter etter?
- Har dere noen gang lengta etter å gjøre noe helt annet enn det dere gjør til vanlig?

Oppslag 8, 9 og 10 – Motor-Tor bygger på noe hemmelig

- Hva er det Tor driver og bygger? Hva ser det ut som?
- Hvis dere var Tor, hva ville dere ha bygd?

Oppslag 14, 15 og 16 – Roboten skaper kaos, mens Motor-Tor jobber i hagen

- Hvordan går det med roboten? Er oppfinnelsen vellykka? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Hva gjør Tor?
- Hvis dere skulle finne opp en robot, hva vil dere at roboten skulle kunne gjøre?

Oppslag 17 – Motor-Tor lengter til verkstedet

- Hva er det som får Tor til å lengte etter verkstedet?

- Husker dere en gang dere lengta tilbake til noe?

Oppslag 18, 19 og 20 – Motor-Tor prøver å få kontroll over roboten

- Hva skjer når Tor prøver å stanse roboten?

Oppslag 21 og 22 – Motor-Tor er klar i verkstedet som før, og køen er lang

- Hva har skjedd? Hva har Tor omprogrammert roboten til?

ETTER LESING

Etter at hele boka er lest ferdig:

- Hva liker dere med denne boka? Hvorfor?
- Hvorfor tror dere forfatteren og illustratøren har skrevet og tegnet denne boka?

Rimelek

Samle noen ting eller kosedyr i kofferten eller en hemmelig pose. Det kan være en fordel at tingene du har valgt ut er lette å finne rimord til, men det går også an å prøve seg fram med lage nyord / tulleord. Det går også an å ha bilder av ting, eller ord på lapper, men det er morsomt om du i alle fall har noen ordentlige ting.

Si: «Nå trekker jeg en hemmelig ting / et hemmelig ord fra kofferten/posen uten å vise den til dere. Jeg sier noe som rimer på tingen. Den som først gjetter hva tingen er, får trekke neste ting.»

Alternativ 1: Det går også an å forberede rimeleken med ordpar slik som i lista under. La halvparten av ordene i ordparene ligge på gulvet; så får én og én elev trekke et ord fra en boks og finne hvilket ord på gulvet ordet som rimer.

Hvis den som gjetter riktig ord ikke klarer å finne på rimord til neste ting, selv, kan dere si ordet og alle kan prøve.

- Eksempler på ord/ting: rose – pose, stein - sein, sko - do, bil – smil – pil, hatt – katt, hus – mus, is – gris.

Alternativ 2: Lag små rimefortellinger om dyr med utgangspunkt i Lillebjørn Nilsens sang.

Det var en gris som spiste is

Er d'ikke rart, er d'ikke rart

Det var en gris som spiste is,

Jeg tror d'ikke før jeg får se det.

Dyr: mus, katt, hest, okse, gris, rev, løve, tiger, mark, bille

Opplegget er laget av Toril Hægeland, universitetslektor ved OsloMet, 2025.

* For mer info om Sokkedyret: Se film på lesoglek.no